

**"O'zbekistonda botanika fanining rivojlanish
istiqbollari va muammolari"**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI

Farg'ona shahri
2025-yil 8-noyabr

Botanik olim
V.Mahmudovning
75 yilligiga
bag'ishlangan

istiqbolli dorivor o'simliklar	
Yuldasheva Sh.Q., Gulomov U.O. Suvaraklar (blattoptera)ning ayrim bioekologik xususiyatlari va ularni o'rganishdagi integrativ yondashuvlar	327
Isag'aliyeva S.M. Oliy ta'limda kompetensiya asosidagi yondashuv: kasbiy kompetensiyalarni baholash va fanlararo integratsiya	330
Isag'aliyeva S.M., Rasulova M.M. Maktab ta'limida funksional topshiriqlarning ahamiyatli jihatlari	333
Maxsudov Q.S. Gipsli tuproqlarda o'suvchi o'simliklarda biogen elementlarning to'planish xususiyatlari	336
Mirzakaxarova G.B., Yo'ldasheva I.Y., Tursunmuratov O.X. Kimyo darslarini "ko'rgazmali va steam" metodlar orqali o'qitishni takomillashtirish (qog'ozni qayta ishlash misolida)"	338
Mo'ydinov D.T., Turdaliyeva Z.Yu. Yozyovon tabiat yodgorligi o'simliklar jamoalari va ularning ekologik xususiyatlari	340
Zokirov I.I., Nazirjonov U.A. Sharqiy farg'ona hududida qayd etilgan <i>eremias scripta</i> (strauch, 1867)ning taksonomik holati va muhofaza choralari	343
Xolmirayev B.B., Imomova M.Yo. Qalampirmunchoq o'simligining tarkibi va foydali xususiyatlari	344
Shamshiyev J.E., Nazarov O.M. Uzun vinolarining flavonoid va vitamin tarkibi	348
Raximov M.A. Chorvachilikda inbred dipressiya va geterozis	350
Shamshiyev J.E., Nazarov O.M. Oq va qizil vinolarning mineral tarkibi	354
Tursunova M.F. Kovul capparis spinosa o'simligining inson salomatligi uchun foydalari hamda kovuldan tayyorlangan choyni damlama sifatida foydalanilishi	357
Obidov M.V., Ulkanova X.Z. <i>Clostridium pasteurianum</i> bakteriyasining biologik xususiyatlari	359
Abdullayeva U.G'. Ekologik ta'lim-tarbiyani amalga oshirish zarurati	362
Raxmonaliyeva G.O., Imomova M.Yo. Kimyo fanini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	365
Mamajonov Sh.A., Odilxo'jazoda N.B., Tojiboyeva X.B. <i>Liriodendron tulipifera</i> L. o'simligining uchuvchan birikmalari	366
Asadova M.Q., Maxmudov V. V. — o'simliklar olamiga mehr qo'ygan ustoz	368
Mamajonov Sh.A., Odilxo'jazoda N.B., Eminova X.I., Xoshimova Sh.Z. Talabalarda ekologik tarbiya mexanizmlarini rivojlantirishning maqsad, vazifalari va amalga oshirish jarayoni	369
Tuychiyeva X.Z., Omonova S.A. Tabiiy fanlarda fanlararo integratsiya orqali kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish	372
Yuldasheva Sh.Q., Xamidov A.Q. To'g'ri qanotlilarning zoogeografik tahlili	374
Yo'ldasheva I.Y., Tursunmuratov O.X. Minerallarning inson hayotidagi ahamiyati mavzusini o'qitishni interfaol metodlar hamda raqamli texnologiyalardan foydalanib takomillashtirish	378
Yuldasheva Sh.Q., Xamidov A.Q. Farg'ona vodiysi to'g'ri qanotlilarining agrolandshaftlar bo'yicha taqsimlanishi	380
Ziyadullayeva M. B., Jo'rabekova O. R., Tursunmuratov O.X. Kimyo darslarini ko'rgazmali va interfaol metodlar yordamida takomillashtirish (vitaminlar mavzusi misolida)	384
Zoxidova M. Farg'ona vodiysida keng tarqalgan bargxo'r qo'ng'izlar (coleoptera: chrysomelidae) ning ekologik tahlili	387
Ahmadjonova S.Sh., Xomidjonova Z.Z. Ertangi kartoshka ekinining tuproqosti zararkunandalari zichligini aniqlash	389
Kapizova D.R., Xolmirzayeva Z.B., Zokirov I.I. Olxo'ri agrobiotsenozidagi koksidlarning tabiiy kushandalari haqida ma'lumotlar	391

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Бегжанов М.Қ. Фарғона водийси узун мўйловли хашаротларининг фаунаси // Ўзбекистон зоология фани: Ҳозирги замон муаммолари ва ривожланиш истикболлари: Республика материаллари. - Тошкент: Фан, 2019. - Б. 122 - 125. илмий-амалий анжуман
2. Лопатин И.К. Зоогеография. Высшая школа, Минск., 1989. - 336 с.
3. Нуржанов А.А., Медетов М.Ж., Тургунов М., Турениязова Р. Видовой состав и ландшафтное распределение прямокрылых (Insecta: Orthoptera) насекомых // Вестник Каракалпакского отделения АН РУз. - Нукус, 2015. - №3. - С. 34 - 41.
4. Сергеев М.Г. Закономерности распространения прямокрылых насекомых Северной Азии. Издательство «Наука», Новосибирск: 1986. -С.136 -193.
5. Yuldasheva Sh.Q., Xamidov A.Q. The Magical Voice and Special Characteristics of Gryllidae. International Journal of Genetic Engineering 2024, 12(6): 128-130.
6. Yuldasheva Sh.Q., Xamidov A.Q. Morphometric characters of the family of Gryllidae in the conditions of the Fergana valley. Eurasian journal of academic research. if = 7.899 w. Volume 5, Issue 4, April 2025.

“MINERALLARNING INSON HAYOTIDAGI AHAMIYATI MAVZUSINI O‘QITISHNI INTERFAOL METODLAR HAMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANIB TAKOMILLASHTIRISH”

Yo‘ldasheva I.Y.kimyo yo‘nalishi talabasi, tel: +99899 102 95 29
Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti
Tabiiy fanlar fakulteti
Kimyo kafedrası v.b.dosenti, k.f.f.d. (PhD) O.X.Tursunmuratov

Annotatsiya

Ushbu maqolada kimyo fanini o‘qitishda zamonaviy interfaol metodlardan foydalanish zarurati hamda bugungi kundagi mamlakatimiz ta’lim tizimida amalga oshiralayotgan islohotlar tahlili shuningdek ushbu islohotlarning bugungi kundagi ahamiyati hamda uning jamiyatdagi o‘rni va ro‘li tahlil qilingan. Dars jarayonida fanlararo aloqadorlikni samarali amalga oshirish o‘quvchilarni yangi o‘quv materiallarini qabul qilishga tayyorlash, fanlararo, mavzulararo bog‘lanishni amalga oshirish, muammoli vaziyatlarni yaratish, shuningdek, har bir darsni rejalashtirish va ularni mohirona o‘tkazish o‘qituvchidan chuqur va puxta tayyorgarlik ko‘rishni talab qiladi.

Kalit so‘zlar: Minerallar haqida tushuncha, Interfaol metodlar, “Keys-stady” metodi, “Venn diagrammasi” metodi.

Аннотация.

В данной статье анализируется необходимость использования современных методов в преподавании химии а также анализ реформ, сегодняшний день и их место и роль в обществе. Эффективная реализация междисциплинарной коммуникации в процесс урока требует от учителя глубокой учебный материалов, реализовать.

Ключевые слова: “Концепсия полезных ископаемых, интерактивные методы, метод анализа конкретных случаев, метод диаграмм венна.

Abstract

This article analyzes the need to use modern interactive methods in teaching chemistry and the reforms being implemented in our country’s education system today, as well as the significance of these reforms today and their place and role in society. Effective implementation of interdisciplinary communication in the lesson process requires deep and thorough preparation from the teacher to prepare students for the reception of new educational materials, implement interdisciplinary, interthematic connections, create problem situations, as well as plan and skillfully conduct each lesson.

Keywords; Concept of Minerals, Interactive methods, “Case study” method, Venn diagram method.

Ilm-fan. texnika ishlab chiqarish hamda texnologiya sohalarida, erishilayotgan yutuqlar uzluksiz ta’lim tizimining barcha bosqichlarida faoliyat yuritayotgan ta’lim muassasalari uchun yangi avlod darsliklarini yaratishni taqozo etmoqda. Bu kabi o’quv manbalarining yaratilishiga qo’yilayotgan talablardan eng muhimi- ularning mazmunida mavjud ilmiy bilimlar o’z ifodasini topibgina qolmay, shu bilan birga O’zbekiston Respublikasida, ta’lim sohasida olib borilayotgan davlat siyosatining mohiyati ham ochib berish sanaladi.[1].

Darslikning maqsadi - pedagogika fanining nazariy-metodologik asoslarini ochib berish, bolajak pedagoglar tomonidan ularning chuqur o’zlashtirilishiga erishish, talabalarda pedagogik faoliyatni muvaffaqiyatli tashkil eta olish ko’nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat. Bugungi kunda kimyo fanini o’qitishda interfaol usullaridan foydalanish asosiy metodikaga oid g’oyalar bilan chambarchas bog’liqdir. O’qitishning interfaol shakllari va usullaridan foydalanish, talabalarning kognitiv faolligini faollashtirishga, o’quv materialini mustaqil ravishda tushunishga yordam beradi. Interfaol usullar bilim, ko’nikma, yangi malakalarni ya’ni talabaning asosiy kompetentsiyalari bo’lmish: o’rganish, izlash, fikrlash, hamkorlik qilish kabi o’z ustida ishlab, mashq qilish va rivojlantirish imkonini beradi.[2]

Hozirgi kunda kimyo bilan geologiya o’rtasida geokimyo fani vujudga keldi, kimyo bilan biologiya orasida tirik organizmlarda sodir bo’ladigan kimyoviy jarayonlarni o’rganadigan bioorganik, bioorganik va biologik kimyo fanlari tarkib topdi. Kimyoning bo’limlaridan biri bo’lgan umumiy kimyo inson faoliyatining eng qadimgi sohasi hisoblanadi. Moddaning xossalari chuqur o’rganib va undan inson farovonligi yo’lida foydalanish ushbu kunning asosiy masalalaridan biridir. Umumiy kimyo qishloq va xalq xo’jaligining hamma sohalariga kirib bormoqda, foydali qazilmalar qazib olish, metallar va xalq xo’jaligida zarur bo’lgan metallarning qotishmalarini yaratishda kimyo yutuqlaridan keng foydalanilmoqda.[3].

Inson o’z hayot ehtiyojiga kerak bo’ladigan barcha suyuq, gaz holidagi va qattiq mineral xom ashyolarni qandaydan oladi? Albatta ularni shu o’zimiz yashab turgan onamiz Yerimiz bag’ridan oladi. Moddiy xom ashyolarni tashkil etuvchi qattiq moddalar minerallar deb ataladi. Ularning ko’pchiligini birikmalar, yiqilgan holda esa turli tog’u toshlarni yoki geologiya tili bilan aytganda - tog’ jinslarini tashkil qiladi. Birinchi qarashda bu jinslar betartib, qandaydir noaniq yoki bo’lmasa juda chalkash, inson aqli bovar qilolmaydiganday tuyuladi. Lekin ular aslida ma’lum bir yoki bir necha tabiat qonuniyatlari asosida vujudga kelgan bo’ladi. Yana ham chuqurroq qaralsa, bu K.H.Odilxonov, 2014«Mineral resurslar ilmiy-tadqiqot instituti» Davlat korxonasi, 2014. jinslarning ko’pchiligi muayyan shakllarga, geometrik tuzilish qonuniyatlariga mosligi, har xil ko’zni qamashtiradigan ranglarga va ko’pgina boshqa xususiyatlarga ega ekanliklarini darrov anglashimiz mumkin.[4].

Key study-“Keys-stadi” inglizcha “case” – aniq vaziyat, hodisa, “study” o’rganmoq, tahlil qilmoq, talim so’zlarining birikuvidan hosil qilingan bo’lib, aniq vaziyatlarni o’rganish, tahlil etish va ijtimoiy ahamiyatga ega natijalarga erishishga asoslangan talim metodidir.[172 bet[5].

“Key study” metodi ni amalga oshirish bosqichlari.

Ish Bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta’minoti bilan tanishtirish	● yakka tartibdagi audio-vizual ish; ● keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); ● axborotni umumlashtirish; ● axborot tahlili; ● muammolarni aniqlash.

2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o'quv topshirig'ini belgilash	● individual va guruhda ishlash; ● muammolarni dolzarblik ierarxiyasini aniqlash; ● asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o'quv topshirig'ining yechimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	● individual va guruhda ishlash; ● muqobil yechim yo'llarini ishlab chiqish; ● har bir yechimning imkoniyatlari va to'siqlarni tahlil qilish; ● muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Keys yechimini yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	● yakka va guruhda ishlash; ● Muqobil variantlarni amalda qo'llash ● imkoniyatlarini asoslash; ● ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; ● yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

Venn diagrammasi: Venn diagrammasi Z.Venning "Venn uslubi" nomli asaridan kelib chiqqan. Venn diagrammasi uslubida o'qitish dastlab matematika fanlardagi nazariyalarni va formulalarni mantiqni yoritishda qo'llanilgan bo'lib, hozirgi kunda Venn diagrammasi takomillashtirilib turli sohalarini o'qitishda keng foydalanilmoqda. Venn diagrammasini kimyo darslarida ham keng qollanilib kelinmoqda.

Minerallarni inson hayotidagi ahamiyati mavzusini interfaoll metodlar hamda raqami texnologiyalar takomillashtirish mavzusi bo'yicha mavzularni talabalarga Venn diagrammasi orqali tushunchalar beriladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Umumiy pedagogika. - T.: "Fan va texnologiya", 2018 "Toshkent": R.A.Mavlonova, N.H.Rahmonqulova, K.O.Matnazarova, M.K.Shirinov, S.Hafizov.
2. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7552655>
3. Umumiy kimyo: 11-sinfi umumiy kimyo darsligi / S. Masharipov - Toshkent.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2018.
4. K.H.Odilxonov, 2014 "Mineral resurslar" ilmiy-tadqiqot instituti» Davlat korxonasi, 2014
5. Ijtimoiy ish nazariyasi va ijtimoiy ishda tadqiqot metodlari: Norova Malika Fayzulloevna, Buxoro Davlat Universiteti "Ijtimoiy, siyosiy fanlar" kafedrasida o'qituvchisi falsafa fanlari doktori (PhD), 2024.

FARG'ONA VODIYSI TO'G'RI QANOTLILARINING AGROLANDSHAFTLAR BO'YICHA TAQSIMLANISHI

Yuldasheva Shoxistaxon Qobiljonovna,
Farg'ona davlat universiteti
Zoologiya va umumiy biologiya kafedrasida
biologiya fanlari nomzodi, dotsent
+998913264079

Xamidov Abubakir Qodirjon o'g'li
Farg'ona davlat universiteti tayanch doktoranti
E-mail:khamidov.abubakr1994@gmail.com 902921022

Annotatsiya: Ushbu maqolada Farg'ona vodiysi to'g'ri qanotlilarining agrolandshaftlar bo'yicha taqsimlanishi bo'yicha ma'lumotlar berilgan. O'rganilgan agrosenozlarga: bog'lar, g'o'za agrobiotsenozi, g'alla agrobiotsenozi, sholi poya, bedazor, makkajo'xori, dukkakli